

risc del P. de Yúçuf (c. 1300) (A2c) sembla tenir el sentit de 'terra ferma'.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
marc, marcal, emmarcar, emmarcament, desemmarcar, 5
marca, marcona, marquè, marquesa, marquesana, mar-
quesal, marquesat, marquesat adj., marqueseta, mar-
quesina, marquesota, marquet, marqueteria, marque-
tar, marqueter, marcació, marcada, marcadó, marca-
dura, marcat, desmarcar, remarcat, remarcar, remarca- 10
bla, remarca, comarca, comarcar, comarcà, comarca
'barrancada', comarcada, comarc, demarcar, demarca-
ció, demarcador, marcavins, marcapuntes, marcatemps.

+MARCASSAT, 'espècie de garsa'. Seria usual en 15
 el Rosselló com a nom d'una espècie de garsa. El rossellonès Tastú (primera meitat del S. XIX) en la llista d'«Oiseaux» que deixà a la Biblioteca Mazarina de París (n.º 4512) posa dues menes de «pie» que tradueix l'una al «catalan roussillonais» com a «garsa» descrita 20
 «cissa»,¹ pica caudata seu varia» i l'altra com a «*marcassat*», descrita «cissa albicans, occipite luteo, dorso et caudâ ex nigro-virescentibus». Potser del gal MERCASIU O MARCASIU 'aiguamoll', del qual ve el fr. *marcassin* 'garbí, porcell', probablement perquè aquest es rebolca pels bassals i aquell ocell freqüentarà els llocs d'aigua; per al mot gal, cf. Dottin, *La Langue Gauloise*, s. v.; REW, 5360; Jud, *ARom.* vi, 209; Bolelli, *It. Dial.* xviii, 54; Pokorny, *IEW*, 739; per al romànic, Spitzer, *ZRPb.* xlv, 289; Tilander, *Rom.* lxiii, 494-506.

¹ *χλωσα* 'garsa'.

MARCASSITA, de l'ar. *marqāšitā* i aquest del persa *marqāšīšā*. □ 1.ª doc.: S. xiv. Veg. DCEC, s. v. 35

OPou entre les «pedres precioses»: «safir, crisolita, hyacintus, pedra de àguila, pedra serpentina, pedra marquesita: unes són daurades, altres blanques: pyrites; pedra porcellana ---» (*TbPu.*, 314). Dozy, *Gl.* 301.

Marcat, marcatemps, marcavins, V. marcar *Marcejar, marcell, V. març* *Marcelina*,¹ corrupció del cast. MANCERINA (DCEC) *Marcell, marcenc, V. març* *Marcer, marceries, marcerol, V. març* *Marcéscent, V. marcir* *Marcet, marcial, marcialitat, marciaton, marcinada, V. març* 45

¹ «Marcelines com polleres en miniatura, ab ses blanques xicles de viuetes d'or, esperant la mesura de la xacolata», Mrn. Vayreda (*Sang Nova* v, § 14, 446).

MARCIR, del ll. MARCÈRE id. □ 1.ª doc.: c. 1450, Ausiàs Marc.

«En aquell temps - sentí d'amor delit! / --- / Ab la rahó - algú no ha sentit / lo mal d'Amor - o lo delit 25
 que 'n sent: / en altre loc - ha son sitiament / y és ja en mi - alterat y marsit... / Quan altres béns - yo veig de mi fugir, / enyor aquell - que temps fon que 'm fugí!» (xcr, 8d). Resta ben viu i usat a tot el domini lingüístic, a desgrat de la forta concurrència que li fa,

en el pla col·loquial, sobretot en els parlars centrals del català, la tendència popular a admetre *pansir* o *mustigar* (i variants), fins parlant d'imatges guarnidores i nobles, com les flors o les il·lusions. Això menys en les regions de migdia: a Albalat de Tarongers em parlava un pagès d'«olives *marcides*» mostrant-me les pansides d'una altra collita (1958); «prou ho sabia que 'l novell fruit *marceix* sempre la blanca y opalina flor, que les llavors y els grans esclaten al néixer la planta ---», JnRosselló (*Manyoc de Fruita Mallorquina*, p. 189).

Però com a mot noble, la nostra llengua literària l'ha mantingut ple de saba pertot: «Ara que s'ha *marcít* ta bella fesomia, / polida com el marbre cruel, em dius: *Bon dia*; / ara amb mi folgaries, perquè a l'obs-cè clatell, / com abans no et voleien els rinxols del cabell», «T'envio, Rodocleia, per mi amb les meves pròpies mans, teixida / una corona --- / si amb ella et coronessis, el teu orgull tantost es *marciria*, / que tu floreixes i, com la corona, mors també en un dia», Coromines (*O. C.*, 1348.3, 1357.11).

El ll. MARCÈRE, menys corrent que *marcescere*, i que l'adjectiu *marcidus*, no va conservar una vida gaire robusta i general, almenys en el nivell popular, en l'etapa romànica: en castellà propi no va persistir, sinó com a manlleu del mossàrab, en un antic participi MARCHITO (DCEC) (d'on s'ha derivat després *marçhitat*), l'it. *marcire* i *marcito* només en el sentit de 'podrir-se, consumir-se', reemplaçat per *appassito, passu* o *vizzo*, el portuguès i el francès l'han substituït per altres mots (*murcho, flêtri*), en llengua d'oc es troba antigament *marcezir* però només algunes vegades i resultant d'un encreuament amb les formes més este-ses amb *-f, marfir, marfezir, malfri* i *malfre*, sens dubte descendents de MARF (cèlt. MARVOS). Només el català ha mantingut, doncs, el noble mot en plena vi-gència.

Marcescent, participi actiu del ll. *marcescere* 'entrar en pansiment'; *immarcescible* [Lab. 1840]: «Oh dona de record *immarcescible*: / abella, arrop! Que puny més quan no fibla; / encara hi tornarem per aquelles riberes? / respirarem la flaire d'eternes primaveres? / Oh somni! si ets tan bell, no pots esser impossible» (1981). *Immarcible. Emmarcir*.

DERIV.: *Marcivol* [1877, Verdaguer], que l'usà algunes vegades: «On ets, hort, on culliam ahir roses y lliris? / on sou, mes flors, *marcívoles* Hespèrides, a on? / mos brassos erts vos cercan ab febra en mos deliris, / y a mon senglot, que us crida, lo vostre no respon», *Atl.* viii, 28b (no en els orig. de 1867 ni 1877). 30 *Immarcivol*.

No sabem si Verdaguer, tan coneixedor dels noms populars dels vegetals, s'inspirava ja en els dels *marxivols, mansívols* o *manxiules*, que ve certament d'aquí. Ja el trobem des de la fi del S. xiv. Primer: entre les receptes veterinàries de la Manescalia p. p. M. Batllori figura «pren la *mansiula* e pica-la» (fº 38v, AORBB v, 195); Busa-N. 1507: «*manxiula*, erba: erba insana, iosciamus» (D-v-5), que en eds. posteriors del Nebrixa català fou canviat en «*manxiula*, herba: vitis alba»